

Film Esslingen, Mittwoch, 10.07.2013, 9.00-11.00

Die Gruppe aus Esslingen zeigte einen selbstgedrehten Film in dem Studierende der Hochschule Esslingen die Auswahlkriterien zur Hochschulzulassung kritisch reflektierten sowie über ihre Erfahrungen zum Thema Mehrsprachigkeit und Zugehörigkeit sprachen. Außerdem wurde das Thema Mehrsprachigkeit in Deutschland angesprochen und Ideen zu einer Verbesserung der Situation gesammelt. Der Text des Films findet sich hier.

Movie Esslingen, Wednesday, 10.07.2013, 9.00-11.00

The group from Esslingen showed a self-made movie in which students of the University of Applied Sciences Esslingen critically reflected the admission procedure to the institution as well as talked about their experience with multilingualism and belonging. Moreover, the topic of multilingualism in Germany was discussed and ideas for an improvement of the situation were gathered. The text of the movie can be found here.

Yoğunlaştırılmış ERASMUS programları Esslingen YO öğrencilerinin hazırladığı bir film

Celine Ngo Nloga, Daniela Schäffer, Ewa Kozyra, Gülden Aygün-Sagdic, Katharina Meier, Oana Bajenaru, Tabea Weschenmoser, Tobias Kleinig

Esslingen Yüksek Okulu'na hoş geldiniz! Okulumuzda toplam 5.997 öğrenci öğrenim görüyor. Sosyal Hizmet Fakültesi'nde ise toplam 1.005 öğrenci var.

Esslingen Yüksek Okulu'nun kayıt koşullarından biri, Sosyal Hizmet Fakültesi'nin seçim kriterleridir. Bu, bir puan sistemine göre gerçekleşiyor. Puanlamada örneğin lise bitirme sınavı, fahri görevler ve mesleki öğrenim dikkate alınıyor.

Esslingen Yüksek Okulu'nun lise bitirme sınavını Almanca dilli bir orta dereceli okulda vermemiş olan bütün öğrencileri, Almanca dili bilgilerini normalde bir sınavı başarıyla vermek suretiyle ispat etmek zorundadırlar.

Yabancı adayların yüksek okula giriş hakkı için denklik incelemesi yapılıyor ve Alman okul sistemine göre hesaplanan not ortalamasına göre kabul gerçekleşiyor

Almanya vatandaşlığına sahip olmayan öğrencilerin yüksek öğrenim için oturma iznine de sahip olmaları gerekiyor ve yüksek öğrenim kapasitesinin %8'i normal işleyişten bağımsız olarak, yabancı karneleri olan yabancı öğrencilere tahsis ediliyor.

Bu güne kadar yapılan kabul işleminin en önemli sorunu, uygulama esnasında not, dil yetkinliği veya mesleki tecrübe gibi başarı faktörlerine, kişisel faktörlere veya yaşam koşullarına bağlı faktörlere kıyasla çok daha fazla ağırlık veriliyor olmasıydı. Bu da kurumsal veya yapısal ayrımcılığa neden oluyordu.

Esslingen Yüksek Okulu'nda bazı uluslararası eğitim fırsatları bulunuyor. Örneğin Social Work, Mechanical Engineering ve Management için İngilizce dilinde dersler veriliyor. İngilizce olarak üç ayrı master dalı da bulunuyor. Bunların yanı sıra yabancı öğrenciler için İngilizce ve Almanca kursları, yabancı okullarla birlikte gerçekleştirilen uluslararası programlar ve ortak çalışmalar da mevcut.

Esslingen Yüksek Okulu, kayıt koşullarının gevşetilmesi için - daha fazla katılım ve kapsayıcılığın yanı sıra, ayrımcılığa ve engellere karşı yürütülen bir proje çerçevesinde - örneğin ebeveynlerin gelir ve eğitim durumları, bedensel engeller ya da göçmen kökenli olma/göç hikâyesi bulunma gibi yaşam durumlarıyla daha fazla ilintili yeni kriterler oluşturmayı amaçlıyor. Ebeveynlerin gelir seviyelerinin genellikle çocukların eğitim başarılarıyla ilişkili olmasından ötürü, bu sayede öğrencilerin sosyal kökeni de dikkate alınmış olunacak. Yüksek okullar bugüne dek eğitimde fırsat eşitsizliğinin asgari seviyeye çekilmesini siyasetin görevi olarak gördüler ve bu durumun kayıt esnasında sebep olduğu ayrımcılığı dikkate almadılar.

Okul sisteminde önem veriliyor olmasına rağmen, aslında yüksek okul seçme işlemi, belirli bireysel yaşam durumlarını veya bireysel kökeni değerlendirmeye veya dikkate almaya hizmet etmez. Esslingen Yüksek Okulu, ağır yoksunluk vakaları için yüzde ikilik bir kotaya sahiptir, yani sadece yüzde ikilik bir kotası bulunmaktadır.

Dillerin ve aidiyet(sizlik) deneyimlerinin önemi

Dil, bir bitki gibidir. Bu bitkinin bakımı yapılmalıdır; bakımı yapılmadığı takdirde, belli bir süre sonunda solup gidecektir. Benim için dil genel olarak insanlara ulaşmak anlamına gelmektedir.

Bu anlamda dil bence insanın sohbet edebilmesini ve kendisini ifade edebilmesini sağlayan bir araç olabildiği sürece önemlidir. Elbette bu konuda vücudun katkısı da büyüktür. Burada hangi dilin söz konusu olduğu önem taşımaz. Esas olan, insanın düşüncelerini dile getirebilmesi ve kendisini ifade edebilmesidir. İnsanın bir cümleyi aslında istediği gibi kuramaması yüzünden bazen yanlış anlamaların ortaya çıkması da çok doğaldır. Ne demek istediğimi açıkça anlayamamaları durumunda, beni yanlış anlamalarından önce, insanların sorular sormak suretiyle durumu netleştirmelerini ümit ediyorum.

Almancanın çok önemli olduğunu düşünüyorum. Diller benim için çok önemlidir. Dillere karşı bir şekilde bir tutkum var ve içlerinde büyük bir önem taşıdıkları görüşündeyim. Gramer ve edebiyat, gerçek bir hazinedir.

Dilin nasıl işleyebildiğini izlemek de daima heyecan vericidir, çünkü bu çok basit araçlarla, yani ellerle ve ayaklarla, tasvir ederek, göstererek, işaretler yaparak başlayabilir.

İnsan başka bir dilde konuştuğunda, başka bir yaşam duygusuna sahip olur. Ben İspanyolca ve İngilizce de konuşabiliyorum ve İngilizce konuştuğum zaman kendimi çok daha net bir şekilde ifade edebildiğimi hissediyorum.

Dilleri ve kültürleri birbirlerinden ayırmanın çok güç olduğunu düşünüyorum. Çünkü dil aynı zamanda benim için bir kültür taşıyıcısı.

Polonya'da Lehçe dili daima çok büyük bir öneme sahip ve bu ülkede bulunarak insanlarla konuşmak daima çok güzel.

Ben bir Alman olarak kabul edilmiyorum ve örneğin tatile çıkacağım zaman bana her defasında şöyle diyorlar: "Ya, demek memlekete gidiyorsun!" Böylece burada hâlâ gerçek anlamda kabul edilmemiş olduğumu teyit edebiliyorum. Türkiye'de de durum buna benzer. İstanbul'da üç yıl boyunca yaşadım ve orada daima bir "Alman" olarak bulundum. Asla bir Türk olarak görülmedim ve bu sandalyeler arasında yaşamak gerçekten de son derece sinir bozucu; bana kalırsa bu tür kök salmaların ya da sadece sıradan bir aidiyetin kişilik gelişiminin ve kimliğin bir parçası olduğunu herkes onaylayabilir.

Polonya'da bunu artık sen burada değilsin diyerek de yapıyorlar. Gerçi sen burada büyüdün, ancak artık bizden biri değilsin. İnsan elbette onlardan biridir, ama dil sayesinde her şey daha farklı olabilir.

Dil ile onlardan biri olduğunuza dair baskı yapabilirsiniz. Başka geleneklerle ve kimliklerle başa çıkmak pek de kolay değildir. "Sen kimliğinden bütünüyle vazgeçmeli ve %100 Alman olmalısın." İnsan uzun yıllarını bir başka ülkede geçirdiği zaman böyle bir şey mümkün olamaz, çünkü içinde o ülkeden mutlaka birtakım izler kalır.

İnsan bir ülkede uzun zaman bulunmadığı zaman da aynı şey olur, bu durumda o ülkedeki gelişmeler gözden kaçırılır.

Çok dillilik?

Çok dillilik konusu bana Almanya'da yokmuş gibi geliyor. Çok dilli insanlar arasında bir tartışma yaşandığını görmüyorum. Ve bana kalırsa bu durum konuşabildiğimiz diğer dilin değerini bir miktar düşürüyor. Bu, kültürel birikimin bir kaybı.

Her halükârda farklı kültürler, büyük bir çeşitlilik, ayrıca insanlarla tanışmak da çok heyecan verici, çünkü ben de çok seyahat etmeyi arzu ediyorum. Biri bana geldiği ülke hakkında bir şeyler anlattığı zaman, kafamda küçük bir tatile çıkıyorum bile.

Bana kalırsa çok dillilik, başka diller de konuşabilen insanlar arasında birçok bağ oluşturuyor. Çok dilliliğin olumlu bir şey olduğunu düşünüyorum, çünkü kendim bunu böyle yaşıyorum.

Çok dillilik benim için birçok kültürün bir araya gelmesi, yeni yaşam evrenleriyle tanışmak, yeni bakış açıları, yeni insanlar anlamına geliyor.

İnsan ne kadar fazla dil konuşursa, etrafındaki çeşitlilik de o denli artar. Ve kendini çok daha iyi ifade edebilirsin. Ama bunlar aynı zamanda iki farklı düzlem - Bir dili sadece konuşabiliyor muyum, yoksa aynı anda algılayabiliyor ve hissedebiliyor muyum? Bu aynı zamanda insanın isteyken de sık sık yaşadığı şey. Aslında son derece empatik olabilirim; içinde bulunduğun durumu anlayabilirim, geldiğin ülkenin dilini özlediğini anlayabilirim, bu yüzden de sık sık kendi ülkenden insanlarla bir araya gelmeni anlayabilirim. Bunların hepsinin farkında olabilirim. Ama bütün bunlar nedeniyle kendini nasıl hissettiğini anlayamam.

Değişim düşünceleri ve neo-dilsel ırkçılık

Herkes ev ödevlerini geldiği ülkenin dilinde yazabilseydi, en uygunu elbette bu olurdu. İnsan kendisini en iyi bu şekilde ifade edebilir de ondan. Yani insan pek çok şey söylemek ister de, bunu nasıl yapacağını bilemezmiş gibi bir duyguya kapılır. Özellikle de yabancı bir dilde.

Her halükârda ben sadece akıcı bir Almanca konuşamadığım için zekâmın küçümsendiğini hissediyorum. Başkaları belki de neler konuştuğumuzu anlamıyor bile diye düşünüyorlar. Ve dil dersi alabileceğiniz bir grup bulmak da gerçekten zor.

Alman olmak ve Almanca dili bana kalırsa daima biraz zekâyla bağdaştırılacak, içimde öyle bir his var.

Sadece Almancayı aksansız konuşamıyor olmam, benim aptal olduğum anlamına gelmiyor.

Tam aksine, yine de bir şeyler yazılmış olması bir fırsat olarak değerlendirilebilir, yazılanlar düzeltilir ve diğer hepsi gibi değerlendirilir.

Birden fazla dil konuşan öğretmenler de var ve bana kalırsa, yapabildikleri takdirde, arada sırada öğrencilerin dillerinde de bir şeyler anlatarak onları destekleyebilirler.

Bana kalırsa bu henüz kullanılmayan bir kaynak.

Göçmen kökenli ve ana dillerini her gün konuşan eğitimciler, bunu başkalarına da aktarmak isteyebilir. Ama Almanca dilini kesinlikle geri plana atmak istemiyorum. Bana kalırsa diller paralel olarak da var olabilirler.

Örneğin Esslingen Yüksek Okulu dışarıya, kültürel çeşitliliğe yöneliyor ve bu Esslingen Yüksek Okulu'nun sloganlarından biri. Ama daha önce derslerde de sık sık üzerinde durduğumuz gibi, öğretmenler arasında tabloyu az da olsa değiştirecek kadar başka bir dilde konuşabilecek göçmen kökenli kimse yok denecek kadar az.

İlk dilleri Almanca olmayan öğrenciler, sınav esnasında metinleri okumak ve anlamak için daha fazla zamana ihtiyaç duydukları için, süreyi 30 dakika artırma imkânına sahipler. Ben daha fazla imtiyaz/dengeleme olanağına sahip olmayı isterdim, örneğin yakında bakalorya sınavına gireceğim, burada Fransızca'yı kullanmayı isterdim, çünkü Fransızca kelime hazinemim Almancaya göre daha zengin olduğunu düşünüyorum. Alman olmayan öğrenciler bu şekilde desteklenebilir. Yüksek öğrenimi Almanya'da tamamlamış olmak, hemen ardından Almanya'da çalışmaya başlanacağı anlamına gelmiyor, çünkü Almanya Avrupa'nın bir parçası. Yani Avrupa işgücü piyasasına girmek isteyen biri, çok dilliliğe de dikkat etmek zorunda. Dolayısıyla insan çokdilli olarak kendisini daha fazla geliştirebilir ve Avrupa'da daha rahat hareket edebilir.

Bu, sadece anlaşılma bakımından bile çok şey kazandırır. İnsanın kendi anlayışı

bakımından da barış içinde bir arada yaşamak, dinsel sınırlar koymadan, dilsel sınırlar koymadan, finansal sınırlar koymadan birbiriyle anlaşabilmek çok daha güzeldir. İnsan bu şekilde bambaşka bakış açıları kazanır ve tekrar kendi dünyasına baktığında bazı şeylerin iyileştirilebileceğini, ya da değiştirilebileceğini, belki de olduğu şekliyle iyi olduğunu görebilir.

İnsanın daha fazlasını yapabilmesi, bir kayıp değildir. Aksine, insan daha fazla kazanır. İnsan başkalarıyla bir araya gelmek ya da yardım etmek ya da bu rengârenk güzellikteki dünyada kendisine bir yer edinebilmek için daha fazla olanağa sahip olur. Bu böyle sürüp gider, ister özel hayatta, ister okulda, ister spor kulübünde, hayatın her alanında dil daima kullanılabilir.

Şu anda bir dönüşüm yaşanıyor, ama bunun çok daha fazlasının gerçekleşmesi gerekir.

Ben, arkadaşlıkların farklı kültürlerin birbirlerini tanımaları için bir temel oluşturduklarını düşünüyorum.

İnsanların başka bir ülkeden gelen, başka bir zihniyete sahip, başka bir kültürü, başka bir dili olan birilerinin varlığını kabul etmeleri için de.

Viyana'da her halükârda daha fazla kültürle tanışmayı, geldikleri ülkelerde dillerini nasıl kullandıklarını öğrenmeyi, bunların bir kısmını benimseyerek belki Almanya'da da yayabilmeyi bekliyorum. Aynen başka ülkelerde de yapıldığı şekilde.

Herkes gönlünü açıp şöyle dese: "Bırakın da insan sadece insan olsun ve sadece karakterine bakıp ona göre davranın." Sanırım bu her şeyi çok daha kolaylaştırırdı.

ERASMUS Intensive Programme: Film by Students at Esslingen (Germany) University of Applied Sciences

Celine Ngo Nloga, Daniela Schäffer, Ewa Kozyra, Gülden Aygün-Sagdic, Katharina Meier, Oana Bajenaru, Tabea Weschenmoser, Tobias Kleinig

Welcome to Esslingen University of Applied Sciences! Around 5,977 students study here. In the Faculty of Social Work, Health Care and Nursing Sciences there are a total of 1,005 students.

The selection criteria for the Faculty of Social Work, Health Care and Nursing Sciences are generally the same as for the University of Applied Sciences. This is worked out using a points system. School-leaving qualifications (“Abitur” in German), voluntary work and vocational training are included.

All students at Esslingen who have not obtained their Abitur from a German-speaking school have to provide evidence that they have German language skills, usually in the form of a test.

The university entrance qualifications for international applicants are checked to ensure that they count in Germany and their grades are translated into the German school system.

Students who are not German nationals also need a residence permit enabling them to study here. 8% of student places are given to applicants with university entrance qualifications from another country, independently of the regular admission procedure.

The problem with the approval procedures up to now is that achievement factors such as grades, language skills or vocational training have a much higher weighting than personal factors and factors relating to life experience. This leads to institutional and structural discrimination.

There are also a number of international programmes at Esslingen University of Applied Sciences. There are lectures in English, e.g. in Social Work, Mechanical Engineering and Management. There are also three Master’s degree programmes in English. Further, there are English and German courses for international students as well as international programmes and collaboration with schools and universities in other countries.

In order to relax the admission criteria, Esslingen University of Applied Sciences – in a project to foster greater participation and inclusion as well as to combat discrimination and lower access thresholds – has considered introducing special criteria which take into account different life experiences, e.g. income and parental education, disability or a history of migration. This is intended to give consideration to students from different social backgrounds, as parental income is often correlated with the academic success of their children. Until now, however, universities have seen minimising educational disadvantage which arises from lack of equality as a political responsibility and do not consider aspects of discrimination in their admission procedures.

University selection procedures are not intended to evaluate or to consider individuals' special life experiences or origins, even though this occurs significantly in the school system. Esslingen University of Applied Sciences has a 2% quota for cases of special hardship – so just a 2% quota (of students).

The meaning of (different) languages and of (not) belonging

Language is like a plant. It needs to be nurtured and if this does not happen, one day the plant will just wither. For me, language is a means of approach to people.

I find that language is important because it offers a medium in which people can communicate and express themselves. Of course, a lot is also expressed by the body. It is also not important which language is used. The main thing is that people can express themselves. It is natural that people are sometimes misunderstood, that they cannot always formulate sentences to say exactly what they mean and so misunderstandings arise. I hope that if anyone finds what I have to say not quite clear, they will ask, and so clarify things before any misunderstandings arise.

I think that German is very important. I think languages are very important. I am really a bit passionate about languages and so I can see their importance. Grammar and literature are simply treasures.

It is exciting to see, time and time again, how language can function, even by the most simple means, whether by gestures, pointing, indicating, or making signs.

When you speak in another language you have a different attitude towards life. I can also speak English and Spanish, and when I am speaking English I feel as if I can express things much more exactly.

I also find it really difficult to separate language and culture. This is because language is a great cultural mediator.

In Poland, the Polish language still enjoys great importance and it is always wonderful to travel in that country and to speak to the people there.

I am not really recognised as German; for example, when I go on holiday, people say to me again and again, “Oh, are you going home!” And this confirms my feeling that I have still not really been accorded a place here. In Turkey it’s the same. I lived in Istanbul for three years and was always regarded as “the German girl/woman”. I was never truly accepted as Turkish, and it is really, absolutely terrible to fall between these two stools and I am sure that anyone who has been in that situation can confirm this. Feeling rooted or even just feeling that you belong is so important to your personality development and to your identity.

In Poland, it is similar. They tell you, you don’t live here anymore. You may have grown up here but you don’t belong any more. Of course, you do belong, but everything is different, also because of the language.

There is pressure to belong. It is not easy to deal with different traditions and identities. “You have to discard your identity and become 100% German”. But if you have lived in another country for many years that is not something that just happens. Traces of your country of origin always remain.

That is another thing: if you haven’t lived in a country for a long time, you miss the developments there.

Multilingualism?

I miss the topic of multilingualism here in Germany. I don’t see an exchange of ideas between multi-lingual people here. And I believe this devalues our other language somewhat. A piece of our cultural capital is lost.

In any case, there are many different cultures and a lot of variety, and I find it very exciting to meet people from other countries because I, myself, would like to travel a lot. If someone tells me about their home country, it's like being on holiday in my imagination.

I believe that multilingualism is a great way to connect people who are also multi-lingual. I am convinced that multilingualism is a positive thing because that is how I experience it.

To me, multilingualism means a meeting of many cultures, learning about new life environments, new perspectives and new people.

The more languages you speak, the more versatile everything is. And you can express yourself more completely. There are also two levels: do you speak the language or do you *feel* it? That is something that you can experience regularly in the work. I can be very empathic, I can understand your situation, I can understand how much you miss your native language, I can understand why you surround yourself with people from your home country because of this – I can comprehend all this. But I cannot really know how that *feels*.

Ideas for change and neolinguizism

It would of course be optimal, if students could write every essay in their native language. In the language in which they can best express themselves. It often feels as if you have a lot to say but don't know how to describe it. Especially in a foreign language.

In any case, I often feel as if my intelligence is underestimated because I do not speak German fluently. People always think, perhaps she doesn't understand what we are talking about. And it is really difficult to find a study-group to learn together. Being German and speaking German will always be partly an intellectual thing; that's my feeling.

Just because I don't speak German without an accent doesn't mean that I am stupid.

On the contrary, you could use the opportunity to write something, then it could be corrected and you could be evaluated just like everyone else.

There are also teachers who can speak more than one language, and I think they could help students if they would explain something in their own language every now and then, if they can.

I believe this is a resource that is not used.

Teachers who have a history of migration and who experience their native language on a daily basis might like to pass their native language on. I don't want to put the German language in the shade. I think the languages could be used in parallel.

Esslingen University of Applied Sciences, for example, presents itself to the outside as encouraging cultural variety and this is also part of the University's motto. But, as we have often talked about in seminars, there are hardly any teachers with a history of migration, or who would be willing to speak any other languages, in order to change the overall picture a little bit.

Students who do not speak German as their first language can have 30 minutes longer in written exams because they need more time to read and understand the texts. I would like to see more privileges/compensatory measures, e.g. I will soon write my Bachelor's Thesis and I would like to write it in French because I think I have better command of French than German. This could be a way to support non-German students. Just because someone studies in Germany it doesn't necessarily mean that they will work in Germany afterwards; Germany is part of Europe. If students should be able to apply for jobs in the European market, we should pay more attention to multilingualism. In this way, people could develop their multilingualism better and move more freely within Europe.

It brings such a lot, simply on the level of understanding. Also for your own understanding it is much better if people can live together in peace and understand each other without religious barriers, language barriers or financial barriers. You can learn about other perspectives and when you look back at the other country, you can see that some things could perhaps be improved or changed or that some things are fine the way they are.

Being able to do more things is no loss. You gain a lot more. You have more possibilities to become connected, to help others, or to find your way in the world, because it is so wonderfully colourful. And more, language can be used in many areas: at home, in school or in a sports club.

Things are changing but there is still a lot more to do.

I believe that friendships have formed a basis for cultures to get to know each other better.

People need to accept that there are people who come from a different country with a different mentality, a different culture and a different language.

In Vienna, I expect to get to know more cultures; also perhaps how people deal with different languages in their countries of origin; perhaps also to gain ideas which can be used in Germany. How people deal practically with this topic in other countries.

I believe that if people could simply be more open and say, "Let the people just be people and let us just look at their character and interact with them on that basis." I am sure that would make things much easier.

ERASMUS-Intensive Programme Film der Studierenden der HS Esslingen

Celine Ngo Nloga, Daniela Schäffer, Ewa Kozyra, Gülden Aygün-Sagdic, Katharina Meier, Oana Bajenaru, Tabea Weschenmoser, Tobias Kleinig

Willkommen an der Hochschule Esslingen! Hier studieren insgesamt 5.977 Studierende. In der Fakultät soziale Arbeit studieren insgesamt 1.005 Studierende.

Die Zulassungsvoraussetzung der Hochschule Esslingen sind zum einen die Auswahlkriterien für die Fakultät der Sozialen Arbeit. Das geschieht nach einem Punktesystem. Berücksichtigt wird beispielsweise das Abitur, Ehrenamt und Berufsausbildung.

Alle Studierende der Hochschule Esslingen, wenn Sie das Abitur nicht an einer deutschsprachigen Hochschule gemacht haben, müssen Kenntnisse in deutscher Sprache nachweisen, in der Regel in Form von bestandenen Tests.

Die Hochschulzugangsberechtigung für ausländische BewerberInnen wird auf Anrechenbarkeit geprüft und entsprechend des errechneten Notendurchschnitts nach deutschem Schulsystem anerkannt.

Dann brauchen die Studierenden ohne deutsche Staatsangehörigkeit auch eine Aufenthaltsgenehmigung fürs Studium und 8% der Plätze werden an ausländische BewerberInnen mit ausländischen Zeugnissen, unabhängig vom regulären Verfahren, vergeben.

Das Problem beim bisherigen Anerkennungsverfahren ist, dass die Leistungsfaktoren: wie Noten, Sprachkompetenz oder Berufserfahrung eine viel höhere Gewichtung als personelle und auf die Lebenslage bezogene Faktoren haben. Dies führt zu institutioneller und struktureller Diskriminierung.

Es gibt auch einige internationale Angebote an der Hochschule Esslingen. So gibt es auch englischsprachige Vorlesungen für z. B. Social Work, Mechanical Engineering und Management. Drei Master Studiengänge gibt es in Englisch. Zudem gibt es Englisch- und Deutsch-Kurse für ausländische Studierende und internationale Programme und Partnerschaften mit ausländischen Schulen.

Um die Zulassungsvoraussetzungen zu lockern, hat sich die Hochschule Esslingen – im Rahmen eines Projektes zu mehr Teilhabe und Inklusion sowie gegen Diskriminierung und Barrieren – überlegt, bestimmte Kriterien einzuführen, die sich auch auf Lebensverhältnisse beziehen wie z. B. Einkommensverhältnisse und Bildungsabschluss der Eltern, Behinderungen oder den Migrationshintergrund/Migrationsgeschichte. So soll somit auch auf die soziale Herkunft Rücksicht genommen werden, da oftmals das Einkommen der Eltern mit dem Bildungserfolg der Kinder korreliert. Die Hochschulen sehen es allerdings bisher ausschließlich als Aufgabe der Politik versäumte Bildungsgerechtigkeit zu minimieren und berücksichtigten Diskriminierungsaspekte nicht beim Zulassungsverfahren.

Das Hochschulauswahlverfahren dient nicht dazu, bestimmte individuelle Lebenssituationen oder individuelle Herkunft zu bewerten bzw. zu berücksichtigen, obwohl dies im Schulsystem bedeutsam gemacht wird. Die Hochschule Esslingen besitzt eine zwei Prozent Quote für Härtefälle, also nur eine zwei Prozent Quote.

Die Bedeutung von Sprachen und (Nicht-)Zugehörigkeitserfahrungen

Die Sprache ist wie eine Pflanze. Man muss sie pflegen und wenn man sie nicht pflegt, dann wird sie irgendwann mal einfach verwelken. Sprache ist allgemein für mich ein Zugang zu den Menschen.

Sprache finde ich in dem Fall wichtig, dass es ein Medium darstellt, womit man sich unterhalten und ausdrücken kann. Klar geht auch viel über den Körper. Es ist auch nicht wichtig, welche Sprache. Die Hauptsache ist, dass man sich äußern und ausdrücken kann. Es ist natürlich, dass man manchmal missverstanden wird, weil man den Satz vielleicht nicht so gut äußern kann wie man es eigentlich meint und da kommt es schon zu Missverständnissen. Ich hoffe, dass die Menschen, wenn es ihnen nicht ersichtlich sein sollte, was ich sagen will, dass dann auch Nachfragen deutlich machen, bevor ich missverstanden werde.

Ich finde Deutsch sehr wichtig. Mir sind Sprachen sehr wichtig. Ich habe irgendwie so eine Leidenschaft für Sprachen und ich sehe auch die Wichtigkeit darin. Die Grammatik und die Literatur ist einfach ein Schatz.

Es ist auch immer wieder spannend zu sehen, wie Sprache auch noch funktionieren kann, nämlich mit ganz einfachen Mitteln und das fängt an mit Händen und Füßen, Deuten, Zeigen, Zeichen machen.

Wann man in einer anderen Sprache spricht, dann hat man ein anderes Lebensgefühl. Ich kann auch Spanisch und Englisch und ich finde, wenn ich auf Englisch spreche, hab ich das Gefühl, dass ich mich viel exakter ausdrücken kann.

Ich finde es ganz schwierig, Sprachen und Kultur zu trennen. Weil die Sprache ist für mich auch ein Kulturvermittler.

In Polen hat die polnische Sprache immer noch eine enorm hohe Bedeutung und es ist immer toll sich in dem Land aufzuhalten und mit den Menschen zu sprechen.

Ich werde nicht als Deutsche anerkannt, mir wird immer wieder gesagt, wenn ich beispielsweise in den Urlaub gehe: „Ah gehst du wieder in die Heimat!“. Und das bestätigt mir, dass ich hier immer noch nicht wirklich ankommen durfte. In der Türkei ist es ähnlich. Ich habe drei Jahre in Istanbul gelebt und dort immer als „die Deutsche“ gelebt. Ich wurde nie als Türkin anerkannt und es ist wirklich ganz arg furchtbar, zwischen diesen Stühlen zu leben und ich glaube jeder kann das bestätigen, dass so Verwurzelungen oder einfach Zugehörigkeit zur Persönlichkeitsentwicklung und zur Identität dazu gehören.

In Polen wird das eigentlich auch so gemacht, dass sie sagen, du bist nicht mehr hier. Du bist hier zwar aufgewachsen, aber gehörst nicht mehr zu uns. Klar gehört man schon dazu, aber auch durch die Sprache ist das anders.

Da wird schon Druck gemacht, dass du dazu gehörst. Es wird nicht so leicht, mit anderen Traditionen und Identitäten umzugehen. „Du musst deine Identität komplett ablegen und 100% deutsch werden.“ Das passiert halt nicht, wenn man viele Jahre in einem anderen Land verbracht hat, dann bleibt das so etwas wie eine Spur des Herkunftslandes.

Da ist auch die Sache, wenn man so eine lange Zeit nicht mehr in einem Land lebt, dann verpasst man die Entwicklung dort.

Mehrsprachigkeit?

Die Thematik über Mehrsprachigkeit fehlt mir hier in Deutschland. Dass ein Austausch zwischen dem Mehrsprachigen stattfindet, sehe ich nicht. Und ich finde, das entwertet so ein bisschen unsere andere Sprache, die wir können. Das ist ein Verlust des kulturellen Kapitals.

Auf jeden Fall unterschiedliche Kulturen, eine große Vielfalt und ich finde es auch sehr spannend, wenn ich Menschen kennen lerne, die eben aus dem Ausland sind, weil ich selber auch gern viel reisen will. Wenn mir jemand dann über das Herkunftsland etwas erzählt, dann mache ich schon in meinem Kopf einen kleinen Urlaub.

Ich glaube Mehrsprachigkeit verbindet auch ganz viel zwischen anderen, die auch viele Sprachen sprechen. Ich finde Mehrsprachigkeit positiv, weil ich es selber so kenne.

Mehrsprachigkeit bedeutet für mich, dass ganz viele Kulturen zusammen treffen, dass man neue Lebenswelten kennen lernt, neue Perspektiven, neue Menschen.

Je mehr Sprachen man spricht, umso vielseitiger ist das Ganze auch. Und du kannst dich auch ganz ausdrücken. Es sind aber auch zwei Ebenen - spreche ich die eine Sprache oder spüre und fühle ich sie. Das ist auch das, was man regelmäßig in der Arbeit erlebt. Ich kann zwar sehr empathisch sein - ich verstehe deine Situation, ich verstehe wie sehr dir deine Herkunftssprache fehlt, ich verstehe, dass du deswegen ganz viel mit den Leuten aus deiner Heimat dich umgibst - das kann ich alles nachvollziehen. Ich weiß aber nicht, wie es sich an fühlt.

Veränderungsideen und Neolinguizismus

Optimal wäre es natürlich, dass jeder Hausarbeiten schreiben könnte in der Sprache wo man herkommt. Da man sich so am besten ausdrücken kann. Es ist schon so, dass man das Gefühl hat, man will viel sagen aber man weiß nicht, wie man das beschreiben soll. Vor allem in einer fremden Sprache.

Ich empfinde es auf jeden Fall so, dass meine Intelligenz unterschätzt wird, dadurch, dass ich nicht fließend Deutsch rede. Und man denkt immer, vielleicht versteht sie gar nicht, worüber wir gerade sprechen. Und es ist wirklich schwer, eine Lerngruppe zu finden. Deutsch sein und die deutsche Sprache wird immer so ein bisschen mit dem Intellekt verbunden, ist so mein Gefühl.

Nur weil ich nicht akzentfrei deutsch spreche, heißt das nicht, dass ich dumm bin.

Im Gegenteil, man könnte das mal nutzen, dass man was schreiben kann, und es wird korrigiert und man wird genauso bewertet wie alle anderen auch.

Es gibt ja auch DozentInnen die, mehr Sprachen können, und ich finde, sie können die Studierende unterstützen, in dem sie ab und zu mal etwas in ihrer Sprache erklären, wenn sie das können.

Ich glaube das ist eher eine Ressource die nicht genutzt wird.

Wenn Lehrkräfte, die auch einen Migrationshintergrund haben, die ihre Muttersprache täglich erleben und die das auch weitergeben möchten. Ich möchte die deutsche Sprache gar nicht in den Schatten setzen. Also ich finde, die Sprachen können parallel laufen.

Die Hochschule Esslingen z. B., richtet sich nach außen auf die kulturelle Vielfalt und das ist auch unter anderem das Motto der Hochschule Esslingen. Aber so, wie wir es auch schon öfter in den Seminaren besprochen haben, gibt es bei den Lehrenden so gut wie keine Person mit Migrationshintergrund, die irgendwie andere Sprachen sprechen würden, dass das Bild sich auch ein bisschen ändert.

Während der Klausur haben Studierende, die Deutsch nicht als erste Sprache haben, die Möglichkeit, die Zeit auf 30 Minuten zu erhöhen, weil sie mehr Zeit brauchen, um die Texte zu lesen und zu verstehen. Ich würde mir noch mehr Privilegien/Ausgleiche wünschen, z. B. werde ich bald meine Bachelorarbeit schreiben, da wünsche ich mir, diese auf Französisch zu schreiben, weil ich denke, ein besseres Sprachregister auf Französisch als auf Deutsch zu haben. Auf diese Weise könnte man nicht-deutsche Studierende unterstützen. Ein Studium in Deutschland zu absolvieren heißt nicht, dass man unmittelbar danach auch in Deutschland arbeitet, denn Deutschland ist ein Teil von Europa. Wenn man sich also auf dem europäischen Arbeitsmarkt bewerben will, sollte man auch auf Mehrsprachigkeit achten. Somit könnte man sich mehrsprachig besser entfalten und freier in Europa bewegen.

Es bringt unheimlich viel, einfach vom Verständnis her. Auch für den eigenen Verstand ist es doch viel schöner, wenn man miteinander in Frieden leben kann und sich verständigen kann, ohne dass man religiöse Grenzen stellt, dass man sprachliche Grenzen stellt, dass man finanzielle Grenzen stellt. Da kriegt man andere Perspektiven und wenn man wieder zurück in seine andere Welt guckt, dann sieht man, da könnte vielleicht noch was verbessert werden oder verändert werden oder da ist es ganz gut so wie es ist.

Wenn man mehr kann, ist das kein Verlust. Man gewinnt einfach viel mehr. Man hat viel mehr Möglichkeiten anzudocken oder zu helfen oder sich irgendwie zurechtzufinden in der Welt, weil sie so wunderschön bunt sein kann. Es geht immer weiter, die Sprache kann immer genutzt werden in allen Bereichen, ob es im Privaten ist, in der Schule ist oder im Sportverein.

Es ist gerade ein Umbruch da, aber es muss viel mehr passieren.

Ich glaube, die Freundschaften haben eine Basis gelegt für Kulturen, dass sie sich kennenlernen können

Dass die Leute akzeptieren, dass es da Menschen gibt, die aus einem anderen Land kommen, mit anderer Mentalität, mit anderer Kultur, mit anderer Sprache.

Ich erwarte mir von Wien auf jeden Fall noch mehr Kulturen kennenzulernen, wie vielleicht auch in deren Herkunftsländern mit ihren Sprachen umgegangen wird, um vielleicht auch was mitzunehmen, um vielleicht auch in Deutschland neu ansetzen zu können. Wie man das praktisch auch in anderen Ländern praktiziert.

Ich glaube, wenn man sich einfach öffnen würde und sagt: „Lass mal den Mensch, Mensch sein und lass mal einfach nur auf den Charakter schauen und damit umgehen.“ Ich glaube, dass wird es viel leichter machen.

Ayrımcılık ve egemenlik karşıtı temel düşünce önerileri ve pedagojik sonuçları

Claus Melter

1. Klişeler, kişinin kendi edindiği farklı deneyimlere, anılan karşı argümanlara ve farklılaştırmalara rağmen esas olarak korunan genelleyici grup yapıları artı genelleştirici sıfatlar olarak anlaşılabilirler (krş. Zick 1997).
2. Önyargılar, olumsuz bir değerlendirmeye bağlı genelleyici grup yapıları artı genelleştirici sıfatlar olarak anlaşılabilirler. Önyargılar hem kişinin kendi tecrübelerine, hem de anılan karşı argümanlara ve farklılaştırmalara rağmen esas olarak korunurlar (krş. Zick 1997).
3. Klişelerin ve önyargıların kişilerin sadece kafalarında bulunuyor olması ve eylemlerde görünür olmaması mümkündür.
4. Buna karşın ayrımcılık kavramı bazı tasarlanmış gruplara karşı, başka gruplara ve bunların üyelerine davranıldığı gibi davranılmayan veya bu gruplara veya bunların üyelerine davranılmayı bekledikleri gibi davranılmayan gözlemlenebilir dezavantajlılaştırıcı eylemler ve/veya gözlemlenebilir dezavantajlılaştırıcı eylemlerin etkilerini de içermektedir.
5. Ayrımcılık karşıtı pedagoji ayrımcılık kavramından hem a) tasarlanmış gruplara ve bu grupların üyelerine yönelik kasıtlı olarak değersizleştirilen, önyargılara bağlı, dezavantajlılaştırıcı ve/veya dışlayıcı eylemleri, hem de b) yarattıkları etkilerle belirli grupları ve bunların üyelerini sistematik olarak değersizleştirilen, dezavantajlılaştırıcı ve/veya dışlayan eylemleri anlamaktadır (kasıtlı olarak bu amacı gütmeyen veya/ve önyargılara bağlı olmadan) (krş. Gomolla 2010).
6. İnsanlara belli bir bölgede bulunma ve faaliyet gösterme izni veren, ancak bu esnada aynı haklara sahip olmayı, aynı kaynaklara erişmeyi ve aynı şekilde davranmayı mümkün kılmayan **dezavantajlandırıcı eylemler** bulunmaktadır. **Dışlayıcı eylemler** insanların bölgesel veya sosyal bir alanın dışında bırakılmasını amaçlamakta veya gerçekleştirmektedir.
7. Ayrımcılıklar **yapısal** (toplumsal eğitim ve işgücü piyasası, ikâmet ve gelir durumları - bunlar yukarıdan topluma atılan bir bakış, bir makro perspektif ile tanınabilir), **kurumsal** [kreş, (yüksek) okul, yüksek okul, polis, sosyal işlerle veya yabancılarla ilgili resmi daireler, hukuk, sağlık makamları - devlet tarafından finanse edilen resmi kurumlar, herkesin aynı hizmeti alıp almadığı konusunda incelenmektedir], **diskürsif** (kamusal ve özel alanda konu edinilen, yazılan,

yasalarda ve yapılarda gerçekleştirilen şey) **düzlemde** gerçekleşir. (krş. Essed 1991, Melter 2006).

8. Ayrımcılıklar bir toplumda sistematik olarak ve uzunca bir süre boyunca (onlarca yıl) çıkarlarını güç kullanarak kabul ettirebilen bir grup tarafından uygulandığı takdirde, sistematik olarak eşitsiz ve kalıcı güç ilişkilerinden, yani toplumsal egemenlik ilişkilerinden söz edilebilir. Genel olarak erkekler-kadınlar, "yerliler"- "yabancılar", "engelli-olmayanlar"- "engelliler" gibi iki ya da daha fazla parçadan ibaret, birbirlerini dışlayan (ikili) grup tasarımlarıyla hareket eden egemenlik ilişkileri olarak cinsiyetçilik, ırkçılık, engelli düşmanlığı ve sınıf ilişkileri anılabilir, ancak sonuncu kavram maddi ve ekonomik imkanların eşit olmayan mülkiyetine ve kaynaklara ulaşabilme ilişkilerine dayanmaktadır. Bu egemenlik ilişkileri içiçe geçmiştir (krş. Winker/Degele 2010) ve öznelleştirici aidiyet düzenleri olarak bütün kişilerin yaşam akışlarını ve yollarını etkilerler.

9. Aidiyet düzenleri kurallı veya kuralsız düzenlemelerden ve eylem uygulamalarından oluşur. Bu düzenlemeler ve eylem uygulamaları sistematik olarak ortaya çıkar ve tam olarak ait olduğu, kısmen ait olduğu veya ait olmadığı düşünülen kişileri konu edinir. Aidiyet düzenleri, başkalarının yanı sıra cinsiyet, göç toplumu, gelir ve engellilik durumlarına bağlı olarak da mevcuttur. Aidiyet düzenleri, yaşam olanaklarını özresimler, hareket, eğitim, çalışma ve ilişki olanakları bağlamında yapılandırır, tarihe ve duruma bağlı olarak dönüştürülebilir ve üzerinde görüşülebilirler (krş. Mecheril 2003; Rangger 2011). İrkçilik karşıtı ve milliyetçilik karşıtı bakış açılarında, vatandaşlık düzenlemeleri ve ırkçı uygulamalar, kesişmeler ve farklılıklar bakımından sorgulanmaktadır (krş. Scherr 2010).

10. Milliyetçi-etnik-kültürel aidiyet düzenleri (krş. Mecheril 2003) çerçevesinde ırksal kategorileştirmeyi görünür kılan aidiyet kurgularının yanı sıra, neo-dilsel ırkçı aidiyetin dilsel tasavvurları da önemli bir rol oynamaktadır. Neo-dilsel ırkçılık - bu kavram azınlık dillerinin olumsuzlanması ve değersizleştirilmesi olarak anlaşılmalıdır - aşağıda belirtilen özelliklere - özet olarak - sahiptir (...): Yeni dilsel-ırkçılık yasaklar yerine emirlerle hareket etmektedir ("Hepimiz ısrarla Almanca konuşmalıyız"). Neo-dilsel ırkçılık başkalarının, "hükmedilenlerin" yararına olduğu iddiasıyla hareket etmektedir ("Okul avlusunda Almanca konuşmak gençler için iyidir") Neo-dilsel ırkçılık "dilsel ötekilerin" yutulmasını programatik olarak öngörmektedir; bunlar sadece dışarıda bırakılmakla kalmamakta, aksine belirli dilleri dışlayan bir kapsayıcılıkla dizpozisyonları ellerinden alınmaktadır ("Çocuklar Türkçeyle vakit kaybetmesinler,

Almanca konuşmalar daha iyi olur"). Neo-dilsel ırkçılık "güneş teorisi"nin sahneleriyle çalışmaz; Almanca ışıldayan zirve olarak tasvir edilmez, ancak bir şekilde dilsel gerçekliğe karşılık gelmeyen ulaşılmaz bir standarda yükseltilir ("Günlük hayatta işler SMS ile hallediliyor olsa bile, mektup yazılması gerekir"). Neo-dilsel ırkçılık toplumun çokdilli gerçekliğini görmezden gelir ve farklı dillerin taşıdığı potansiyeli küçümser ("German only")." (Dirim 2010: 109)

11. Ayrımcılık eleştirisinden, egemenlik eleştirisinden veya cinsiyetçilik eleştirisinden ve ırkçılık eleştirisinden söz edilir, ancak ayrımcılık karşıtlığından veya ırkçılık karşıtlığından söz edilmez, çünkü bu şekilde bir yandan bu davranış uygulamalarının ve toplumsal ilişkilerin tümüyle ortadan kaldırılmasının neredeyse imkânsız olduğuna işaret edilir, öte yandan da ayrımcılık ve egemenlik ilişkilerinin dışında bulunmanın mümkün olmadığı, sadece farklı pozisyonlarda içiçe geçmişliğin söz konusu olduğu vurgulanır (krş. Mecheril 2004).

12. ırkçılık, "tarihsel olarak geliştirilmiş ve güncel güç ilişkileri tarafından meşrulaştırılan ve yeniden üretilen bir fikir tartışmaları ve uygulamalar sistemi" olarak tanımlanabilir. Modern batılı anlamıyla ırkçılık biyolojik özellikler temelinde insan "ırklarının" farklılığı "teorisine" dayanmaktadır. Bu esnada sosyal ve kültürel farklılıklar doğallaştırılmakta ve bu şekilde insanların arasındaki sosyal ilişkiler değişmez ve miras bırakılabilir olarak kavranmaktadır (doğallaştırma). Bunun için insanlar her biri homojen olan gruplara ayrılır ve aynılaştırılır (homojenleştirme) ve temel olarak farklı ve uyuşamaz oldukları düşüncesiyle diğerlerinin karşısına konular (kutuplaştırma) ve bu şekilde bir hiyerarşiye tabi tutulur (hiyerarşileştirme). Demek ki ırkçılıkta söz konusu olan sadece bireysel önyargılar değildir, özel tasarlanmış gruplara uygulanan ayrımcılık temelinde toplumsal hiyerarşiler meşrulaştırılmaktadır. Bu bağlamda ırkçılık toplumsal bir ilişkidir." (Rommelspacher 2009) ırkçılık tarihsel olarak Avrupa sömürgeciliğine, bununla aynı zamanda başlayan yağma seferlerine, kovmalara, tehcirle ve katliamlara, ayrıca insanlar bakımından bilimsel olarak çürütülmüş "ırk"ların icadına, bu ırkların sözde eşit olmayan değerlerine ve sözde insanlık onuru, kaynaklar ve davranış imkanları üzerinde farklı haklara sahip oldukları iddiasına ayrılmaz bir şekilde bağlıdır. ırkçılık, siyah olarak tanımlanan insanlara karşı yapılan ırkçılık, Müslüman karşıtı ırkçılık (insanlara Müslüman olmalarından ötürü düşmanlık duyma), Çingene karşıtı düşmanlık (insanlara Sinti veya Roma olmalarından ötürü düşmanlık duyma), antisemitizm (insanlara Yahudi olmalarından ötürü düşmanlık duyma) gibi toplumsal olarak değersizleştirme, dezavantajlaştırma

ve dışlama ilişkilerinin yanı sıra, egemenler ve kendisini yüksek değerli olarak tanımlayan grup tarafından belirlenen değer artışı odaklı faydacılık ırkçılığını da barındırmaktadır.

13. Göç ve Sosyal Hizmetler [Döring/Bergmann (Braun içinde, 2006), Deniz (2001) ve Beinzger/Kallert/Kolmer (1995), Melter (2006)] ve okul (krş. Flam 2009; Gomolla 2012) üzerine yapılan çok sayıda araştırma, pedagogların ve öğretmenlerin, gençlerin ve öğrencilerin (çoklu) aidiyet ve kimlik anlayışlarına, yaşadıkları ayrımcılık deneyimlerine dair pek az şey bildiklerini ve konuya pek az ilgi duyduklarını ortaya koymuştur. Ayrımcılık ve ırkçılık deneyimleriyle ilgili olarak pedagoglar ve öğretmenler genellikle pek az ilgi gösteren, görmezden gelen, hatta inkâr eden, dolayısıyla gençleri dışlanma ve dezavantajlılaştırma deneyimleriyle geniş ölçüde yalnız bırakan davranış uygulamaları ortaya koymuşlardır, Irkçılık çok keresinde konu edilmez, günlük sıradanlığında ve kurumsal yerleşmişliğinde algılanmaz, bireyselleştirilir, doğallaştırılır, hastalıklaştırılır ya da genel ekonomik durgunluğun kaçınılmaz bir sonucu olarak ortaya konulur. Çoğu zaman da ırkçılık Skinhead'lerin uyguladığı fiziksel şiddete veya açık ırkçı hakaretlere indirgenir. Aynı zamanda ırkçı hakaretlerden sonra yaşanan şiddet içeren çatışmaların sorumluluğu, sözlü saldırılan kurbanlarına yüklenmektedir. Pedagogların genelde kullandığı ifadeler şu şekilde yorumlanabilir: a) Irkçılık burada mevcut değildir. Bu durumlarda mesele ırkçılık değildir. Bu davranış ve durumlar için başka açıklamalar vardır. B) Irkçılık önemli bir konu değildir. Daha acil konular vardır. C) Gerçekten de ırkçılık deneyimleri yaşayan kişiler, bundan ötürü sıkıntı yaşamamaktadırlar. D) "Onlar" sadece dikkatleri kendi hatalarından uzaklaştırmak için ırkçılıktan söz etmektedirler. E) "Onlar" burada kalmalarına ve buraya uyum sağlamalarına izin verildiği için minnettar olmalıdırlar. F) "Onlar" bir Alman olarak beni haksız yere eleştirmek istiyorlar. Buna izin veremem. Ancak pedagogların bu uygulamaları, bireysel tutum ve davranış uygulaması olarak tek boyutlu değerlendirilmemelidir.

14. Irkçılığı eleştiren ve göçmenliğe duyarlı bilgiler ve yetkinlikler genel olarak ne pedagoji ve eğitimcilikle ilgili eğitimlerde aktarılmakta, ne gençlikle ilgili resmi dairelerin ve okulların görevleri arasında sayılmakta, ne de kurumların ve gözetim makamlarının konseptlerinde, denetimlerinde ve uzmanlıkla ilgili danışmanlıklarında yer almakta ve talep edilmektedir. Örneğin yine genel olarak göçmenliğe duyarlı ve ırkçılığa eleştirel yaklaşan destek ve ders uygulamalarını sağlayabilmek için gereken

özel bir şikâyet yönetim sistemi ve etkin bir kontrol ve müdahale sistemi (ve muhtemelen bunlar için gereken yetkinlik de) mevcut değildir.

15. Ayrımcılığa ve ırkçılığa eleştirel yaklaşan pedagojik davranış tavsiyeleri aşağıda belirtilen ifadeleri içermektedir: A) Kimse nedensiz yere sistematik olarak kendisinin kurban olduğu deneyimlerle caka satmaz (krş. Mecheril 2006); B) Kişinin hem kendi düşünce ve davranış tarzlarını, hem de kadının_erkeğin kendi (çoklu) aidiyetleri bağlamında sahip olduğu toplumsal pozisyonu yansıtması gereklidir. C) İnsanın kendi kurumunu kendi kuruluşunun fonksiyonu, farklı gruplara sunduğu hizmet, aktarılan içerikler ve kendi kuruluşunun personel yapısı bakımından (kim nasıl temsil edilmektedir?) incelemesi anlamlı gözükmemektedir.

19. Bu kudretli egemenlik ve ayrımcılık ilişkileri içinde Sosyal Hizmetlerin ve eğitim kurumlarının fonksiyonları yansıtılmalıdır: "Biz" ve "Onlar" arasında dağılım nasıl yapılmaktadır? Hangi grup dağılımları Sosyal Hizmetler ve eğitim kurumları tarafından güçlendirilmekte ve zayıflatılmaktadır? Sosyal Hizmetler her şeyden önce "ötekileştirilen" ve dezavantajlılaştırılan ve dışlanan kişi gruplarına yönelik bir çalışma ve ders de "bizim" tarafımızdan "diğerlerine" dair yapılan bir konuşma mıdır? Hedef kişilerle ve orta/yüksek okul öğrencileriyle nasıl ve hangi hedeflere yönelik olarak çalışılmalıdır? Kimin "normaline" ve hangi çıkarlar için yetiştirilmeli, eğitilmeli ve danışmanlık yapılmalıdır? Yapısal, kurumsal, diskürsif ve interaktif ayrımcılık ve egemenlik ilişkileri, profesyonel insan hakları çalışmaları anlamında nasıl değiştirilebilir? Erişim ve teşvik adaletinden ne anlaşılmalıdır? Sistematik olarak dezavantajlılaştırılan ve dışlanan kişi grupları nasıl daha fazla ifade, davranış ve katılım olanaklarına sahip olabilir? Ayrımcılığa tabi tutulan kişi gruplarının mevcut dışlayıcı/dezavantajlılaştırıcı toplumsal yapılara ve kurumlara katılımı nasıl sağlanabilir ve iyileştirilebilir? Bunun anlamı a) oturma hakkı, işgücü piyasasıyla ilişki yasalarına ve sosyal yasalara dair derinleştirilmiş bilgilere sahip olma zorunluluğu; b) yapısal, kurumsal, interaktif, ancak aynı zamanda intrapsişik alanda imtiyazlılar ve ayrımcılığa uğrayanlar için ayrımcılığın ve egemenliğin tarihsel ve güncel fonksiyonuna dair bilgi; c) göçmen toplumunda ulusal-etnik-kültürel, ayrıca ırkçı ve dinle ilgili çoklu aidiyetlerle (Mecheril 2010) genel olarak tekli aidiyeti kabul eden ve Almanya'da özellikle Alman, "beyaz", Hıristiyan vatandaşların tercih ettiği yasalar ve sosyal uygulamalarla tartışma.

Literatur:

- Beinzger, Dagmar/Kallert, Heide/Kolmer, Christine (1995): „Ich meine, man muß kämpfen können. Gerade als Ausländerin.“ Ausländische Mädchen und junge Frauen in Heimen und Wohngruppen. Frankfurt/M.
- Braun, Karl-Heinz (2006): Der Einfluss Rechtsextremer geht zurück. Forscher finden keine „national befreiten Zonen“/Rechte verbreiten dennoch Angst und Schrecken. In: Frankfurter Rundschau vom 20. Januar 2006. Frankfurt/M., S. 5.
- Deniz, Cengiz (2001): Migration, Jugendhilfe und Heimerziehung. Rekonstruktion biografischer Erzählungen männlicher türkischer Jugendlicher in Einrichtungen der öffentlichen Erziehung. Frankfurt/M.
- Dirim, İnci (2010): „Wenn man mit Akzent spricht, denken die Leute, dass man auch mit Akzent denkt oder so.“ Zur Frage des (Neo-)Linguizismus in den Diskursen über die Sprache(n) der Migrationsgesellschaft, in: Mecheril, Paul/Dirim, İnci/Gomolla, Mechthild/Hornberg, Sabine/ Stojanov, Krassimir (Hg.): Spannungsverhältnisse. Assimilationsdiskurse und interkulturell-pädagogische Forschung, Verlag Waxmann, Münster, S. 91-114
- Essed, Philomena (1991): Understanding Everyday Racism. An Interdisciplinary Theory. Sage
- Flam, Helena (2009): Schule und Diskriminierung. In: Melter, Claus/Mecheril, Paul (Hg.): Rassismuskritik. Band I. Rassismustheorie und Forschung. Schwalbach/Ts. S. 239-262
- Gomolla, Mechthild (2010): Institutionelle Diskriminierung. In Scherr, Albert/Hormel, Ulrike (Hrsg.): Diskriminierung. Wiesbaden
- Mecheril, Paul (2003): Prekäre Verhältnisse. Über natio-ethno-kulturelle (Mehrfach-)Zugehörigkeiten. Münster u.a.
- Mecheril, Paul (2004): Migrationspädagogik. Weinheim/Basel
- Mecheril, Paul (2006): Was Sie schon immer über Rassismuserfahrungen wissen wollten. In Leiprecht/Kerber (Hrsg.): Schule in der Einwanderungsgesellschaft. Schwalbach/Ts.
- Mecheril, Paul (2010): Migrationspädagogik. Hinleitung zu einer Perspektive. In: Mecheril, Paul/Castro Varela, María do Mar/Dirim, İnci/Kalpaka, Anita/Melter, Claus: Migrationspädagogik. S. 7-22

- Melter, Claus (2006): Rassismuserfahrungen in der Jugendhilfe. Münster/New York
- Melter, Claus (2009): Rassismusunkritische Soziale Arbeit? In: Melter, Claus/ Mecheril, Paul (Hrsg.): Rassismuskritik Band I. Rassismustheorie und -forschung. Schwalbach/Ts., S.
- Rangger, Matthias (2011): Geanderte österreichische Jugendliche. Selbstbildarbeit in der österreichischen Migrationsgesellschaft mit dem Fokus auf (rassistische) Otheringerfahrungen. Innsbruck. unveröffentlichte Diplomarbeit
- Rommelspacher, Birgit (2009): Was ist eigentlich Rassismus? In: Melter, Claus/ Mecheril, Paul (Hrsg.): Rassismuskritik Band I. Rassismustheorie und -forschung. Schwalbach/Ts., S. 25-38
- Winker, Gabriele/Degele, Nina (2010): Intersektionalität. Zur Analyse sozialer Ungleichheiten (2., unveränderte Auflage) Bielefeld
- Zick, Andreas (1997): Vorurteile und Rassismus: eine sozialpsychologische Analyse. Münster u.a.

Suggestions for basic perspectives on discrimination, racism, power relations and educational consequences

Claus Melter

1. Stereotypes can be understood as generalised group constructions plus generalizing ascriptions which generally continue to be held, despite one's own experience, specific arguments to the contrary and differentiation. (cf. Zick 1997).
2. Prejudices can be understood as generalised group constructions plus generalizing ascriptions which have a negative connotation. Prejudices generally continue to be held, despite one's own experience, specific arguments to the contrary and differentiation. (cf. Zick 1997).
3. Stereotypes and prejudices exist entirely in people's heads and do not have to be necessarily visible in behaviour.
4. In contrast, discrimination also involves observable behaviour and/or the effects of disadvantageous behaviour towards constructed groups and their members who are not treated in the same way as other groups and their members or are not treated in the way in which these groups and their members could expect to be treated.
5. Education which is critical of discrimination understands discrimination to be: a) intentionally devaluing and disadvantageous and/or excluding behaviour which is linked to prejudices towards constructed groups and their members; as well as b) behaviour which has the effect of systematically devaluing, disadvantaging and/or excluding certain groups and their members (without necessarily being intentional and/or being linked to prejudice) (cf. Gomolla 2010).
6. There are **disadvantageous behaviours** which allow people to live within a particular territory without the same rights, access to resources and possibilities for action as other people. **Excluding behaviours** intend or bring about the exclusion of people from a territorial or social space.
7. Discrimination takes place at the **structural level** (education and the job market, housing and income-related conditions within society – these are recognisable by looking at society from a macro-perspective, i.e. from above); the **institutional level** (kindergartens, schools and universities, police, work, social and immigration authorities, the justice system, the health system – state-financed authorities are investigated to see whether all groups receive the same service), the **discursive level** (this includes what is spoken about in public and private, what is written in the law and what is realised in buildings); and the **interactive level** (interpersonal behaviours) (cf. Essed 1991; Melter 2006).

8. If discrimination is practised in a society systematically and over a longer period of time (several decades) by a group which is able to enforce its interests, we can speak about systemically unequal and permanent power relations in that society. Power relations (which generally operate between two or more parties, or mutually exclusive binary group constructions such as men/women, natives/foreigners, non-handicapped/handicapped, etc.) can include sexism, racism, hostility towards handicapped people or class relations. The latter rests on the unequal distribution of property and access to material and economic resources. These power relationships are closely interconnected/intersected (cf. Winker/Degele 2010) and influence the lives of all people through their subjective feeling of belonging to a particular class.

9. Affiliation to a particular class or group involves formal and informal rules and behaviours. These rules and behaviours are systemic and describe who is seen as completely belonging, partly belonging or not belonging. The rules used to ascribe affiliation include sex, history of migration, income or disability, among others. Belonging or not belonging structures peoples' life chances in the areas of their self-image, freedom of movement, educational and work opportunities and relationships and is changeable and negotiable according to the historical and given situation. (cf. Mecheril 2003; Melter 2009; Rangger 2011). According to a perspective which is critical of racism and nationalism, it is necessary to question the relationship between civic rules and racist practices, both in terms of overlap and differences (cf. Scherr 2010).

10. In the framework of national, ethnic and cultural affiliation (cf. Mecheril 2003), neo-linguistic ideas play an important role alongside visible, racial (pseudo)ascriptions of affiliation. "Neo-linguizism – to be understood as a negative attitude and devaluation of minority languages – is characterised by the following features (...). Neo-linguizism argues with prescription rather than proscription ("We will all stick to German, here."). Neo-linguizism argues by noting the benefits to the others, the dominated group ("It is good for the young people to speak German in the school breaks."). Neo-linguizism envisages the inclusion of those speaking another language as programmatic: they are not simply excluded, but robbed of their language in the name of inclusion ("Children shouldn't waste their time with Turkish; they should learn German.") Neo-linguizism does not work with images of German as a shining example or superior language, but as an unreachable standard which is not in tune with the realities of language use ("They have to learn to write letters, even though text-messaging is used for everything in daily life."). Neo-linguizism ignores the multi-lingual

reality of society and refuses to acknowledge the potential of different languages (“German only”).” (Dirim 2010: 109)

11. We speak about perspectives which are critical of discrimination, power relations, sexism and racism but not about anti-discriminatory or anti-racist approaches. On the one hand, this demonstrates that completely abolishing these practices and social structures is hardly possible; on the other, that there is no realm which lies outside discrimination and power relations; rather the different positions are intricately entwined. (cf. Mecheril 2004).

12. Racism can be defined as “a system of discourse and practices which have developed historically and which legitimise and reproduce current power relations. Racism in its modern, western sense is based on the “theory” of differences between “races” due to physical characteristics. This naturalises social and cultural differences and thus sees social relationships between people as unchangeable and inherited (naturalisation). People are categorised into homogenous groups (homogenisation) and contrasted with others as fundamentally different and irreconcilable (polarisation) and thus at the same time fitted into a hierarchy (scaling of cultural differences). With racism, it is not only a question of individual prejudices, but of the legitimisation of social hierarchies, based on the discrimination of constructed groups. In this sense, racism is always a social issue.” (Rommelspacher 2009) Racism is historically inextricably linked with European colonialism and the plundering, dispossession, deportation and murder of that period, as well as the concept of “races” (which has since been scientifically disproved for humans) and their alleged inequality and differing rights to human dignity, resources and opportunities for action. Racism includes social processes which devalue, disadvantage and exclude people, such as racism against people defined as black, anti-Moslem racism (hostility towards people as Moslems), anti-ziganism (hostility against towards people from the Sinti and Roma peoples), anti-semitism (hostility towards people as Jews) and a generalised, utility-oriented type of racism against people perceived as useless as defined by the ruling class (who see themselves as the more valuable group).

13. A variety of studies on migration and social work [Döring/Bergmann (in: Braun 2006), Deniz (2001) and Beinzger/Kallert/Kolmer (1995), Melter (2006)] and in schools (cf. Flam 2009; Gomolla 2012) demonstrate that teachers and social workers know very little about the (varied) group affiliations, identities and experiences of discrimination of their pupils and are not very interested in them. Teachers and social workers often use practices which show a lack of interest or even ignorance or denial of their pupils’ or clients’ experiences of discrimination and racism and which leave the young people largely alone with

these experiences. Racism is often not discussed; not perceived as anchored in everyday experience nor institutionalised; rather it is perceived as individualised, naturalised, or pathologised, or presented as the quasi-inevitable consequences of the general economic recession. Similarly, racism is often reduced to acts of physical violence by skinheads or openly racist insults. At the same time, the responsibility for violent conflicts following racist insults is ascribed to the victims of the verbal abuse. Some typical statements made by teachers can be paraphrased as follows: A) We don't have racism here. This situation is not about racism. There are other explanations for this behaviour or situation. B) Racism is not an important topic. There are other, more important topics. C) People who have experience of racism don't really suffer from it. D) "They" only talk about racism to distract attention from their mistakes. E) "They" should be grateful for being allowed to be here and should conform. F) "They" only want to unfairly criticise me as a German. I don't see why I should put up with that. These actions on the part of teachers should however not be seen as one-dimensional nor as individual behaviour and practices.

14. Knowledge and competences which are critical of racism and sensitive to migration issues are generally not taught in social work courses and teacher training courses, nor are they identified or called for in the mandates for youth welfare offices and schools and the mission statements, supervision and consultation services of facilities and regulatory authorities. Thus there is generally a lack of special complaints management systems and effective controlling and intervention systems (and possibly also the necessary competences) in order to guarantee care-giving and teaching practices which are critical of racism and sensitive to migration issues.

15. Recommendations for educational practice which are critical of discrimination and racism include the following guidelines: A) no-one flirts without reason and systematically with their own experience as victim (cf. Mecheril 2006); B) it is necessary to reflect upon one's own thought processes and practice as well as upon one's own social position and (multiple) affiliations; C) it makes sense to investigate one's own institution concerning its functions, the services it offers for different groups, the messages it transmits and staffing issues (who is represented and how?).

19. It is important to reflect on the function of social work and educational institutions within these powerful dominance and discrimination structures: how do they divide people into "us" and "them"? Which group divisions are strengthened or weakened by social work and educational institutions? Is social work above all work with groups of people who have been labelled as "the others", disadvantaged and excluded; and teaching above all talking about

“us” above “the others”? How should we work with service users and pupils/students and with what aims? Whose “normality” is aimed for and in whose interests should we bring up, educate and advise? How can structural, institutional, discursive and interactive discrimination and dominance relations be changed to reflect a profession concerned with human rights? What is understood by admissions and promotion equality? How can groups of people who have been systematically disadvantaged and excluded receive more opportunities to express themselves, act and participate? How can participation in existing structures and institutions which disadvantage and exclude people from society be made possible and improved for groups which are discriminated against? This means there is a need for: a) more knowledge about the laws concerning residence and the work market as well as the legislative process regarding social laws; b) knowledge of the historical and present-day social functions of discrimination and dominance as they affect both the privileged and the discriminated-against at the structural, institutional, interactive, and also intra-psychic level; c) more discussion of national, ethnic and cultural, but also race and religion-related multiple affiliations in our society shaped by migration (Mecheril 2010) in relation to laws and social practices which generally assume mono-affiliation and, in Germany, advantage “white”, German and Christian citizens above all.

Literature:

- Beinzger, Dagmar/Kallert, Heide/Kolmer, Christine (1995): „Ich meine, man muß kämpfen können. Gerade als Ausländerin.“ Ausländische Mädchen und junge Frauen in Heimen und Wohngruppen. Frankfurt/M.
- Braun, Karl-Heinz (2006): Der Einfluss Rechtsextremer geht zurück. Forscher finden keine „national befreiten Zonen“/Rechte verbreiten dennoch Angst und Schrecken. In: Frankfurter Rundschau vom 20. Januar 2006. Frankfurt/M., S. 5.
- Deniz, Cengiz (2001): Migration, Jugendhilfe und Heimerziehung. Rekonstruktion biografischer Erzählungen männlicher türkischer Jugendlicher in Einrichtungen der öffentlichen Erziehung. Frankfurt/M.
- Dirim, İnci (2010): „Wenn man mit Akzent spricht, denken die Leute, dass man auch mit Akzent denkt oder so.“ Zur Frage des (Neo-)Linguizismus in den Diskursen über die Sprache(n) der Migrationsgesellschaft, in: Mecheril, Paul/Dirim, İnci/Gomolla, Mechthild/Hornberg, Sabine/ Stojanov, Krassimir (Hg.): Spannungsverhältnisse. Assimilationsdiskurse und interkulturell-pädagogische Forschung, Verlag Waxmann, Münster, S. 91-114
- Essed, Philomena (1991): Understanding Everyday Racism. An Interdisciplinary Theory. Sage
- Flam, Helena (2009): Schule und Diskriminierung. In: Melter, Claus/Mecheril, Paul (Hg.): Rassismuskritik. Band I. Rassismustheorie und Forschung. Schwalbach/Ts. S. 239-262

- Gomolla, Mechthild (2010): Institutionelle Diskriminierung. In Scherr, Albert/Hormel, Ulrike (Hrsg.): Diskriminierung. Wiesbaden
- Mecheril, Paul (2003): Prekäre Verhältnisse. Über natio-ethno-kulturelle (Mehrfach-)Zugehörigkeiten. Münster u.a.
- Mecheril, Paul (2004): Migrationspädagogik. Weinheim/Basel
- Mecheril, Paul (2006): Was Sie schon immer über Rassismuserfahrungen wissen wollten. In Leiprecht/Kerber (Hrsg.): Schule in der Einwanderungsgesellschaft. Schwalbach/Ts.
- Mecheril, Paul (2010): Migrationspädagogik. Hinleitung zu einer Perspektive. In: Mecheril, Paul/Castro Varela, María do Mar/Dirim, İnci/Kalpaka, Anita/Melter, Claus: Migrationspädagogik. S. 7-22
- Melter, Claus (2006): Rassismuserfahrungen in der Jugendhilfe. Münster/New York
- Melter, Claus (2009): Rassismusunkritische Soziale Arbeit? In: Melter, Claus/ Mecheril, Paul (Hrsg.): Rassismuskritik Band I. Rassismustheorie und -forschung. Schwalbach/Ts., S.
- Rangger, Matthias (2011): Geanderte österreichische Jugendliche. Selbstbildarbeit in der österreichischen Migrationsgesellschaft mit dem Fokus auf (rassistische) Otheringerfahrungen. Innsbruck. unveröffentlichte Diplomarbeit
- Rommelspacher, Birgit (2009): Was ist eigentlich Rassismus? In: Melter, Claus/ Mecheril, Paul (Hrsg.): Rassismuskritik Band I. Rassismustheorie und -forschung. Schwalbach/Ts., S. 25-38
- Winker, Gabriele/Degele, Nina (2010): Intersektionalität. Zur Analyse sozialer Ungleichheiten (2., unveränderte Auflage) Bielefeld
- Zick, Andreas (1997): Vorurteile und Rassismus: eine sozialpsychologische Analyse. Münster u.a.

Vorschläge für diskriminierungs- und herrschaftskritische Grundaussagen und pädagogische Konsequenzen – eine Perspektive aus dem und auf den deutschsprachigen Kontext **C. Melter**

1. Stereotype können verstanden werden als verallgemeinernde Gruppenkonstruktionen plus generalisierende Zuschreibungen, die trotz eigener anderer Erfahrungen und genannter Gegenargumente und Differenzierungen in der Regel beibehalten werden (vgl. Zick 1997).
2. Vorurteile können verstanden werden als verallgemeinernde Gruppenkonstruktionen plus generalisierende Zuschreibungen, die mit einer Negativwertung verbunden sind. Vorurteile werden trotz eigener anderer Erfahrungen und genannter Gegenargumente und Differenzierungen in der Regel beibehalten (vgl. Zick 1997).

3. Stereotype und Vorurteile können ausschließlich im Kopf von Personen stattfinden und müssen nicht in Handlungen sichtbar werden.
4. Diskriminierungen hingegen beinhalten auch beobachtbare benachteiligende Handlungen und/oder die Effekte von benachteiligenden Handlungen und Regelungen gegenüber konstruierten Gruppen, die nicht so behandelt werden wie andere Gruppen und deren Angehörige oder wie diese Gruppen und deren Angehörige erwarten können behandelt zu werden.
5. Diskriminierungskritische Pädagogik versteht unter Diskriminierung sowohl a) absichtsvoll abwertende, mit Vorurteilen verbundene und benachteiligende und/oder ausgrenzende Handlungen gegenüber konstruierten Gruppen und deren Angehörigen als auch b) Handlungen, die in ihren Effekten bestimmte Gruppen und deren Angehörigen systematisch abwerten, benachteiligen und/oder ausgrenzen (ohne dass dies absichtsvoll so beabsichtigt wurde oder/und mit Vorurteilen verbunden ist) (vgl. Gomolla 2010).
6. Es gibt **benachteiligende Handlungen**, die Menschen erlauben, auf einem Territorium zu sein und zu agieren, allerdings nicht mit gleichen Rechten und Ressourcenzugängen und Handlungsmöglichkeiten. **Ausgrenzende Handlungen** beabsichtigen oder realisieren den Ausschluss von Menschen von einem territorialen oder sozialen Raum.
7. Diskriminierungen finden auf **struktureller** (gesellschaftliche Bildungs- und Arbeitsmarkt, Wohn- und Einkommensverhältnisse – diese sind durch eine Makroperspektive erkennbar, als Blick von oben auf eine Gesellschaft), **institutioneller** [Kindergarten, (Hoch-)Schule, Hochschule, Polizei, Arbeits-, Sozial- und Ausländerbehörden, Justiz, Gesundheitsbehörden – staatlich finanzierte Behörden werden untersucht, ob alle Gruppen den gleichen Service erhalten] **diskursiver** (was im öffentlichen und privaten Raum zu einem Thema gesprochen, geschrieben, sowie in Gesetzen und in Bauwerken realisiert wird), **interaktiver** (Handlungen zwischen Menschen) **Ebene** statt (vgl. Essed 1991; Melter 2006).
8. Wenn Diskriminierungen in einer Gesellschaft systematisch und über einen längeren Zeitraum (mehrere Jahrzehnte) von einer Gruppe, die ihre Interessen machtvoll durchsetzen kann, praktiziert werden, kann von systematisch ungleichen und dauerhaften Machtverhältnissen gesprochen werden, also von gesellschaftlichen Herrschaftsverhältnissen. Als Herrschaftsverhältnisse, die in der Regel mit zwei- oder mehrteiligen, sich ausschließenden (binären) Gruppenkonstruktionen wie Männer-Frauen, „InländerInnen“-„AusländerInnen“, „Nicht-Behinderte“-„Behinderte“, ...) operieren, können Sexismus, Rassismus, Behindertenfeindlichkeit und Klassenverhältnisse genannt werden, wobei letztere aus den ungleichen Besitz- und Ressourcenzugangsverhältnissen zu materiellen und ökonomischen Mitteln bestehen. Diese Herrschaftsverhältnisse sind miteinander verwoben (vgl. Winker/Degele 2010) und beeinflussen als subjektivierende Zugehörigkeitsordnungen die Lebensläufe und -wege aller Personen.

9. Zugehörigkeitsordnungen bestehen aus formalen und informellen Regelungen und Handlungspraxen. Diese Regelungen und Handlungspraxen treten systematisch auf und thematisieren, wer als ganz zugehörig, teilweise zugehörig und nicht zugehörig angesehen wird. Zugehörigkeitsordnungen bestehen unter anderem in Bezug auf Geschlecht, Migrationsgesellschaft und Einkommens- sowie Behinderungsverhältnisse. Zugehörigkeitsordnungen strukturieren Lebensmöglichkeiten in Bezug auf Selbstbilder, Bewegungs-, Bildungs-, Arbeits- und Beziehungsmöglichkeiten und sind historisch und situativ wandelbar und aushandelbar (vgl. Mecheril 2003; Rangger 2011). In rassismuskritischer und nationalismuskritischer Perspektive wird das Verhältnis von staatsbürgerlichen Regelungen und rassistischen Praxen auf Überschneidungen und Unterschiede befragt (vgl. Scherr 2010).

10. Im Rahmen von natio-ethno-kulturellen Zugehörigkeitsordnungen (vgl. Mecheril 2003) spielen neben rassialisierenden visiblen Zugehörigkeitsphantasmen auch sprachliche neolinguisistische Zugehörigkeitsvorstellungen eine wichtige Rolle. Neo-Linguizismus - verstanden als Negativstellung und Abwertung von Minderheitensprachen - „ist – zusammengefasst - durch die folgenden Merkmale gekennzeichnet (...): Der Neo-Linguizismus argumentiert mit Geboten statt Verboten („Wir halten uns alle daran Deutsch zu sprechen“). Der Neo-Linguizismus argumentiert mit dem Nutzen für die Andern, für die „Beherrschten“ („Es ist für die Jugendlichen gut, auf dem Schulhof Deutsch zu sprechen“). Der Neo-Linguizismus sieht den Einbezug der „sprachlich Anderen“ programmatisch vor; sie werden nicht schlicht exkludiert, sondern durch eine bestimmte Sprachen ausschließenden Inklusion ihrer Disposition beraubt („Die Kinder sollen mit Türkisch keine Zeit verlieren, sondern lieber Deutsch lernen“). Der Neo-Linguizismus arbeitet nicht mit den Bildern der „Sonnentheorie“; Deutsch wird nicht als die glänzende Krönung dargestellt, aber auf eine bestimmte Weise zum unerreichbaren Standard erhoben, die der sprachlichen Realität nicht entspricht („Es müssen Briefe geschrieben werden, auch wenn im Alltag alles per SMS erledigt werden kann“). Der Neo-Linguizismus ignoriert die multilinguale Realität der Gesellschaft und verkennt die Potenziale verschiedener Sprachen („German only“).“ (Dirim 2010: 109)

11. Es wird von diskriminierungskritisch, herrschaftskritisch oder sexismuskritisch und rassismuskritisch gesprochen und nicht von antidiskriminatorisch oder antirassistisch, um zum einen darauf hinzuweisen, dass eine komplette Abschaffung dieser Handlungspraxen und Gesellschaftsverhältnisse kaum möglich ist und zum anderen, dass es kein außerhalb von Diskriminierungs- und Herrschaftsverhältnissen gibt, sondern eine Verwobenheit auf unterschiedlichen Positionen (vgl. Mecheril 2004).

12. Rassismus kann definiert werden als „als ein System von Diskursen und Praxen, die historisch entwickelte und aktuelle Machtverhältnisse legitimieren und reproduzieren. Rassismus im modernen westlichen Sinn basiert auf der „Theorie“ der Unterschiedlichkeit menschlicher „Rassen“ aufgrund biologischer Merkmale. Dabei werden soziale und kulturelle

Differenzen naturalisiert und somit soziale Beziehungen zwischen Menschen als unveränderliche und vererbare verstanden (Naturalisierung). Die Menschen werden dafür in jeweils homogenen Gruppen zusammengefasst und vereinheitlicht (Homogenisierung) und den anderen als grundsätzlich verschieden und unvereinbar gegenübergestellt (Polarisierung) und damit zugleich in eine Rangordnung gebracht (Hierarchisierung). Beim Rassismus handelt es sich also nicht einfach um individuelle Vorurteile, sondern um die Legitimation von gesellschaftlichen Hierarchien, die auf der Diskriminierung der so konstruierten Gruppen basieren. In diesem Sinn ist Rassismus immer ein gesellschaftliches Verhältnis.“ (Rommelpacher 2009) Rassismus ist historisch untrennbar mit dem europäischen Kolonialismus verbunden, mit den zu dieser Zeit begangenen Raubzügen, Vertreibungen, Deportationen, Ermordungen sowie der wissenschaftlich für Menschen widerlegten Erfindung von „Rassen“ und deren angebliche ungleiche Wertigkeit und deren angebliches unterschiedliches Berechtigtsein auf Menschenwürde, Ressourcen und Handlungsmöglichkeiten. Rassismus beinhaltet gesellschaftliche Abwertungs-, Benachteiligungs- und Ausgrenzungsverhältnisse wie Rassismus gegen als Schwarze definierte Personen, antimuslimischen Rassismus (Feindlichkeit gegen Menschen als Muslime), Antiziganismus (Feindlichkeit gegen Menschen als Sinti und Roma), Antisemitismus (Feindlichkeit gegen Menschen als Jüdinnen und Juden) und einen verwertungsorientierten Nützlichkeitsrassismus, der von der herrschenden und sich als höherwertig definierten Gruppe bestimmt wird.

13. Diverse Studien zu Migration und Sozialer Arbeit [Döring/Bergmann (in: Braun 2006), Deniz (2001) und Beinzger/Kallert/Kolmer (1995), Melter (2006)] und zu Schule (vgl. Flam 2009; Gomolla 2012) belegen, dass Pädagog_innen und Lehrer_innen wenig über die (mehrfachen) Zugehörigkeits- und Identitätsverständnisse und Diskriminierungserlebnisse von Jugendlichen und SchülerInnen wissen und sich wenig dafür interessieren. In Bezug auf Diskriminierungs- und Rassismuserfahrungen realisieren Pädagog_innen und Lehrer_innen oftmals wenig interessierte, bis ignorante oder leugnende Handlungspraxen, die die Jugendlichen mit ihren Ausgrenzungs- und Benachteiligungserfahrungen weitgehend allein lassen. Rassismus wird vielfach nicht thematisiert, in seiner Alltäglichkeit und institutionellen Verankerung nicht wahrgenommen, individualisiert, naturalisiert, pathologisiert oder als quasi unumgängliche Folge der allgemeinen wirtschaftlichen Rezession dargestellt. Auch wird Rassismus vielfach auf physische Gewalttaten von Skinheads oder offen rassistische Beleidigungen reduziert. Gleichzeitig wird die Verantwortung für gewalttätige Konflikte nach rassistischen Beleidigungen den Opfern der verbalen Angriffe zugeschrieben. Typische von den PädagogInnen vorgenommene Aussagen können wie folgt paraphrasiert werden: a) Rassismus gibt es hier aktuell nicht. In diesen Situationen geht es nicht um Rassismus. Für diese Handlung oder Situation gibt es andere Erklärungen. B) Rassismus ist kein wichtiges Thema. Es gibt dringendere Themen. C) Personen, die tatsächlich Rassismuserfahrungen machen, leiden nicht darunter. D) „Die“ erzählen nur von Rassismus, um von ihren Fehlern

abzulenken. E) „Die“ sollten dankbar sein, dass sie hier sein dürfen und sich anpassen. F) „Die“ wollen mich als ‚Deutschen‘ ungerechtfertigt kritisieren. Das lasse ich mir nicht bieten. Diese Praxen der PädagogInnen sind jedoch nicht eindimensional als individuelle Haltung und Handlungspraxis anzusehen.

14. Rassismuskritische und migrationssensible Kenntnisse und Kompetenzen werden in der Regel weder in den pädagogischen und lehramtsbezogenen Ausbildungen vermittelt noch in den Aufträgen der Jugendämter und Schulen sowie den Konzepten, Supervisionen und Fachberatungen der Einrichtungen und Aufsichtsbehörden benannt und eingefordert. So fehlt in der Regel auch ein spezielles Beschwerdemanagementsystem sowie ein effektives Kontroll- und Interventionssystem (und möglicherweise auch bisher die Kompetenz), um migrationssensible und rassismuskritische Betreuungs- und Unterrichtspraxen zu gewährleisten.

15. Diskriminierungs- und rassismuskritische pädagogische Handlungsempfehlungen beinhalten folgende Aussagen: A) Niemand kokettiert grundlos systematisch mit eigenen Opfererfahrungen (vgl. Mecheril 2006); B) Es ist notwendig, sowohl eigene Denk- und Handlungsweisen zu reflektieren als auch die eigene gesellschaftliche Position, die man_frau in Bezug auf eigene (Mehrfach-)Zugehörigkeiten hat. C) Sinnvoll erscheint die Untersuchung der eigenen Institution hinsichtlich der Funktion der eigenen Einrichtung, des Services für unterschiedliche Gruppen, der vermittelten Inhalte und der Personalbesetzung der eigenen Einrichtung (wer wird wie repräsentiert?).

19. Die Funktion Sozialer Arbeit und von Bildungsinstitutionen in diesen machtvollen Herrschafts- und Diskriminierungsverhältnissen ist zu reflektieren: Wie wird in „Wir“ und „Sie“ eingeteilt? Welche Gruppeneinteilungen werden durch Soziale Arbeit und Bildungsinstitutionen verstärkt oder abgeschwächt? Ist Soziale Arbeit vor allem eine Arbeit mit den zu „Anderen“ gemachten und benachteiligten und ausgegrenzten Personengruppen und Unterreicht vor allem ein Sprechen von „uns“ über „die Anderen“? Wie und mit welchen Zielen soll mit AdressatInnen und SchülerInnen/Studierenden gearbeitet werden? Zu wessen „Normalität“ und für welche Interessen soll erzogen, ge3ildet und beraten werden? Wie können strukturelle, institutionelle, diskursive und interaktive Diskriminierungs- und Herrschaftsverhältnisse im Sinne der Menschenrechtsprofession verändert werden? Was wird unter Zugangs- und Förderungsgerechtigkeit verstanden? Wie können Personengruppen, die systematisch benachteiligt und ausgegrenzt werden, mehr Ausdrucks-, Handlungs- und Teilhabemöglichkeiten bekommen? Wie kann die Teilhabe an gegebenen ausgrenzenden/benachteiligenden gesellschaftlichen Strukturen und Institutionen für diskriminierte Personengruppen ermöglicht und verbessert werden? Dies bedeutet a) die Notwendigkeit vertiefter Kenntnisse über aufenthaltsrechtliche, arbeitsmarktbezogene Gesetze sowie die Sozialgesetzgebung; b) die Kenntnis der historischen und aktuellen gesellschaftlichen Funktion von Diskriminierung und Herrschaft für Privilegierte und Diskriminierte auf der strukturellen, institutionellen, interaktiven, aber auch intra-psychischen

Ebene; c) die Auseinandersetzung mit natio-ethno-kulturellen sowie rassistischen und religionsbezogenen Mehrfachzugehörigkeiten in der Migrationsgesellschaft (Mecheril 2010) in Relation zu Gesetzen und sozialen Praxen, die in der Regel von Monozugehörigkeiten ausgehen und in Deutschland vor allem deutsche, „weiße“, christliche Staatsbürger_innen bevorzugen.

Literatur:

Beinzger, Dagmar/Kallert, Heide/Kolmer, Christine (1995): „Ich meine, man muß kämpfen können. Gerade als Ausländerin.“ Ausländische Mädchen und junge Frauen in Heimen und Wohngruppen. Frankfurt/M.

Braun, Karl-Heinz (2006): Der Einfluss Rechtsextremer geht zurück. Forscher finden keine „national befreiten Zonen“/Rechte verbreiten dennoch Angst und Schrecken. In: Frankfurter Rundschau vom 20. Januar 2006. Frankfurt/M., S. 5.

Deniz, Cengiz (2001): Migration, Jugendhilfe und Heimerziehung. Rekonstruktion biografischer Erzählungen männlicher türkischer Jugendlicher in Einrichtungen der öffentlichen Erziehung. Frankfurt/M.

Dirim, İnci (2010): „Wenn man mit Akzent spricht, denken die Leute, dass man auch mit Akzent denkt oder so.“ Zur Frage des (Neo-)Linguizismus in den Diskursen über die Sprache(n) der Migrationsgesellschaft, in: Mecheril, Paul/Dirim, İnci/Gomolla, Mechthild/Hornberg, Sabine/ Stojanov, Krassimir (Hg.): Spannungsverhältnisse. Assimilationsdiskurse und interkulturell-pädagogische Forschung, Verlag Waxmann, Münster, S. 91-114

Essed, Philomena (1991): Understanding Everyday Racism. An Interdisciplinary Theory. Sage

Flam, Helena (2009): Schule und Diskriminierung. In: Melter, Claus/Mecheril, Paul (Hg.): Rassismuskritik. Band I. Rassismustheorie und Forschung. Schwalbach/Ts. S. 239-262

Gomolla, Mechthild (2010): Institutionelle Diskriminierung. In Scherr, Albert/Hormel, Ulrike (Hrsg.): Diskriminierung. Wiesbaden

Mecheril, Paul (2003): Prekäre Verhältnisse. Über natio-ethno-kulturelle (Mehrfach-)Zugehörigkeiten. Münster u.a.

Mecheril, Paul (2004): Migrationspädagogik. Weinheim/Basel

Mecheril, Paul (2006): Was Sie schon immer über Rassismuserfahrungen wissen wollten. In Leiprecht/Kerber (Hrsg.): Schule in der Einwanderungsgesellschaft. Schwalbach/Ts.

Mecheril, Paul (2010): Migrationspädagogik. Hinleitung zu einer Perspektive. In: Mecheril, Paul/Castro Varela, María do Mar/Dirim, İnci/Kalpaka, Anita/Melter, Claus: Migrationspädagogik. S. 7-22

Melter, Claus (2006): Rassismuserfahrungen in der Jugendhilfe. Münster/New York

Melter, Claus (2009): Rassismusunkritische Soziale Arbeit? In: Melter, Claus/ Mecheril, Paul (Hrsg.): Rassismuskritik Band I. Rassismustheorie und -forschung. Schwalbach/Ts., S.

- Rangger, Matthias (2011): Geanderte österreichische Jugendliche. Selbstbildarbeit in der österreichischen Migrationsgesellschaft mit dem Fokus auf (rassistische) Otheringerfahrungen. Innsbruck. unveröffentlichte Diplomarbeit
- Rommelspacher, Birgit (2009): Was ist eigentlich Rassismus? In: Melter, Claus/ Mecheril, Paul (Hrsg.): Rassismuskritik Band I. Rassismustheorie und -forschung. Schwalbach/Ts., S. 25-38
- Winker, Gabriele/Degele, Nina (2010): Intersektionalität. Zur Analyse sozialer Ungleichheiten (2., unveränderte Auflage) Bielefeld
- Zick, Andreas (1997): Vorurteile und Rassismus: eine sozialpsychologische Analyse. Münster u.a.